

GLOSSA DE L'ERNEST COSTA I SAVOIA
PROPOSTA DE CANDIDATURA ALS PREMIS CONVIT 2009

No hi ha cap dubte de les virtuts com a català de l'Ernest Costa i Savoia, i de la seva lleialtat a Catalunya. La que ell estima de tot cor i que, com que la coneix com ningú, també el fa patir. I aquest patiment és en l'àmbit paisatgístic i arquitectònic, per la situació inexorable que estem sofrint, però també en el polític, lingüístic i d'identitat. I com a fotògraf professional, posseïdor de més de 400.000 imatges, bones i excel·lents imatges, pot actuar com a notari visual inqüestionable.

Des de Salses a Guardamar, des de Fraga a Maò, però també des de Sardenya, i cercant arrels catalanes a d'altres indrets molt més llunyans, no hi ha persona al país que el conegui amb tanta profunditat. La seva estampa, coronada pels cabells blancs i amb els tres peus i motxilla als muscles, deu resultar familiar a les pedres més humils de les tarteres i raconades de qualsevol muntanya.

I aquest paisatge que viu i estima, el retrata o l'escriu amb una mestria que ell mai no es reconeixerà.

Quan et parla d'algun indret, te'l descriu amb paraules tan escaients com entusiastes, i la seva vehemència t'esperona per anar-hi. I ho ressenya de memòria, que en té molta, explicant la vegetació i el curs de l'any, el clima, les muntanyes, els fruiterars florits, els rius i les valls... I ho amaneix amb les seves debilitats per les activitats humanes, especialment les dels oficis, perduts o encara no, on llavors hi exerceix una mena d'arqueologia etnogràfica, tenaç i perspicaç, gairebé d'anatomista.

I en aquest pelegrinatge documental i permanent que practica, va anotant, investiga i aplega mots, expressions, toponímia, varietats lingüístiques dialectals...N'ha omplert centenars de llibretes, recollint mots i expressions locals, manegant-se-les per, si convé, fer-les repetir, sovint, a més d'un interlocutor. En cerca l'origen, consultant diccionaris i lingüistes... Perquè la nostra llengua ocupa un lloc preeminent en els seus interessos, i la defensa fermament i sense concessions.

Lamenta, com molts de nosaltres, que en determinats indrets del territori, arribem a sentir-nos-hi forasters. Deia, no fa gaire, que en un treball que feia prop de Barcelona, ha hagut d'entrevistar gent, i que, en tornar-hi, va quedar astorat. Ja li deien "el catalán". I ho explicava dolgut i trist, sense el seu to d'entusiasme habitual, com no n'hi ha per menys: "el catalán" a Catalunya !

L'Ernest és de Bescanó, al Gironès. Hi nasqué el 1940, l'any després de l'acabament de la guerra, i hi va viure fins els 12 anys, on ja havia començat estudis de batxillerat. Dels de casa, gent moderada d'esquerres, aprengué l'amor per la terra i la seva gent, el respecte per tothom, l'afecció pels llibres a partir dels exemplars catalans que no es van cremar per valentia de l'avi, però també l'excursionisme, destacant-ne la influència de la seva tia materna, que n'era una apassionada i una promotora extraordinària, i de qui en trobareu una placa a la mateixa Rocacorba. Tot plegat fa que els seus primers records estiguin units a la sentor dels pollancre i l'espetegar dels esclops damunt de la palla seca.

La família es traslladà a Barcelona on l'Ernest continuà estudiant fins a revàlida de 4rt. Als 13 anys ja munta una sortida a les Guïlleries i li va sortir tan bé, que el va animar a fer-ne d'altres.

Entra a treballar de *pixatinters* (com diu ell) a una fàbrica de màquines de soldadura. Amb la seva manera de ser, el propietari (persona de tracte adust) li fa confiança per la manera organitzada que té l'Ernest de fer les coses, i li permet aportar noves iniciatives per posar ordre a aspectes essencials per l'empresa, com ara la política de costos. I ell aconsegueix una facilitat, insòlita abans, com és la flexibilitat horària, a fi de poder anar a trescar territori.

A l'empresa hi va estar 13 anys, compaginant-ho amb el coneixement del país, cada cop més intensament, a la vegada que ajudava a la fusteria del seu pare.

Als 15 anys va fer les primeres fotografies amb una màquina Vito (*Voigtländer*), i la tia li comprà els primers rodets de diapositives.

Aviat coneixeria l'Anna Bricha, amb qui es casaria i amb qui serien pares de dos fills. La tasca professional, no es pot concebre sense la implicació de l'Anna, la seva mà dreta inqüestionable.

Quan al pare de l'Ernest la salut li anava en davallada, ell ha d'agafar cada cop més el negoci, juntament amb el seu germà Lluís, 12 anys més petit, però no per això va deixar de treballar per Catalunya. Amb poc més de 20 anys, munta material audiovisual per les escoles, a fi d'aconseguir que, amb qualsevol pretext o excusa i en ple franquisme, es divulgui als alumnes el missatge de país i d'identitat.

Els anys seixanta, organitzen amb el seu amic i escriptor Enric Larreula, una anada a Còrsega per parlar de les nacions oprimides. Tenia 20 anys.

Estaven inquiets per si hi hauria repressió de la policia, però en aquella època va tenir sort, excepte un cop que participava en un homenatge clandestí a Lluís Companys, promogut per l'activista Joan Corominas. Van haver de sortir per la finestra del local, ja ple de gent amb gavardina i ulleres de sol. En arribar a casa va cremar molts papers clandestins en espera que l'agafessin, però no va succeir, encara que sempre creu que el tenien fitxat.

Va participar amb protagonisme en la primera arribada de la flama del Canigó a Barcelona, iniciativa del carismàtic Esteve Albert. Junts van entrevistar-se amb Porcioles, l'alcalde de Barcelona. Mai no els hi va donar el permís, però l'acte es va fer igualment, amb un pebeter encès en plena Plaça de Catalunya, envoltats de grisos (policies). Fos com fos, aquests no van actuar.

Com a precursor d'un fenomen que s'incrementaria, edita l'audiovisual "Viatge per la terra dels homes que han d'emigrar", que van fer a Andalusia i el Marroc. Tot sovint n'explica vivències.

Poc a poc es professionalitzà cada cop més, aconseguint gran divulgació de les seves realitzacions, especialment una, mitjançant la intervenció d'empreses com Cromosoma on hi col·laborava en Salvador Alsius. Van aprofitar el centenari del Centre Excursionista de Catalunya, per explicar amb dades concretes, tot el que havia patit el país des de la Renaixença fins el franquisme. Cada cop, l'Ernest era més un referent important, amb qui molta gent hi comptava, com ara quan al Collsacabra el fan fer de

teloner del cantant Ramon Muntaner i la seva recordada versió d'“Els segadors”.

L'audiovisual esmentat el veu el ben conegut biòleg Ramon Folch i Guillén, i l'any 1977 li encarrega que faci els tres audiovisuals del Congrés de Cultura Catalana. Llavors coneix en Ventura Gasol, l'Angeleta Ferrer i moltes altres personalitats.

S'incrementa més la feina pel món editorial amb les fotografies, però no para. I esmenta dues passions: els viatges dels camioners que van més lluny i la transhumància dels pastors.

Dels primers, tot i fer un gran viatge ple de vicissituds, no n'arriba a fer-ne gaire res, perquè coincideix amb l'aparició del vídeo, però de la transhumància ja en sabia coses, perquè amb el cineasta Antoni Martí havien fet un seguici dels pastors per Extremadura, i llavors acompanya els pastors catalans. Fruit d'aquest treball, li publiquen el llibre “Viatges amb els pastors transhumants”, ara tot un clàssic, que obtingué el Premi Literari del Centre Excursionista de Catalunya. Realment és una delícia llegir-lo, i no m'estranya. Es fruit d'entrevistar 600 pastors (!) Mireu si n'hi havia encara el 1982. I d'ells en recull mots, expressions, costumari...

Simple apunts de tot el que ha anat fent l'Ernest:

- Va fer 50 reportatges sobre espais poc coneguts dels Països Catalans, al diari *AVUI*.
- Una sèrie de reportatges a la revista *Compartir*
- Dotze reportatges amb el títol *Conèixer el país*, a *Presència*
- Sèrie a la revista *El Pla de l'Estany* amb el nom de *Feines viscudes*
- *Indrets*, reportatges a la revista *El temps*
- Sèrie d'articles *Viure i veure*, al diari *Avui*
- Set anys amb una pàgina, sobre calendari i paisatge a la revista *Descobrir Catalunya*, publicació on les seves fotos hi sovintegen.
- Reportatges anomenats *Naturalesa i homes, constructors de paisatges*. Premi Cavall Fort 1996
- Col·laborador en l'exposició col·lectiva *Fotosfera*, de l'Ajuntament de Barcelona
- Responsable de l'exposició *Les fonts: l'aigua i els homes*, del Parc de Collserola.
- Autor o coautor de plafons informatius a molts indrets de Catalunya,

- També ha actuat com a assessor, localitzador i guionista de sèries de Televisió, i ha estat autor d'altres llibres i guies, com les del Pla de l'Estany, la dels arbres monumentals, *Porqueres, camins a peu*, etc., però també a d'altres en tot l'àmbit català.
- Va fer-se molt popular el seu espai “*Paisatges al punt*”, emès durant cinc anys, proposat per l'Antoni Bassas a “*El matí de Catalunya ràdio*”, on l'Ernest hi intervenia en directe. Els comentaris rebuts, especialment pel seu nivell de català, eren entusiastes.

Un dels treballs més recents, ha estat el de *“Pessebres vivents, pobles vius”*.

En tots ells, té un respecte extraordinari per la toponímia i el parlar de la gent de cada indret, riquesa que valora especialment.

Darrerament i seguint aquesta mateixa línia, ha publicat diversos volums dels pobles amb influència dels Ports de Tortosa, que han merescut comentaris molt elogiosos.

I trobarem fotografies seves als volums de *“Espais Naturals dels Països Catalans, Mediterrània, Història Natural i Geografia General dels Països Catalans, Biosfera, etc.etc.*

És Premi *Trementinaire d'Honor* de l'any 2004 per la seva aportació a la cultura popular.

Col·laborador habitual de revistes com “Descobrir”, “Les Gavarres”, “Les Garrotxes, etc.

La seva trajectòria és constant i qualsevol referència, de seguida és superada per noves iniciatives i intervencions de tot tipus.

Banyoles, maig de 2009